

pouze uvnitř, uzavírá se okolnímu světu a zůstává neplodný. Ten, kdo naopak žije pouze vně, stává se mělkým a povrchním a ztrácí svou pravou totožnost. Vcházení a vycházení zaručuje člověku zdravý život. Ježíš je dveřmi, které nám zaručují přístup k našemu nitru, ale na druhé straně nás také vyháňá z nás samých, abychom vycházeli do světa a utvářeli jej. Dveře jsou symbolem přechodu z jedné oblasti do druhé, z tohoto světa na onen svět, z profánní oblasti do svaté. Různé národy znají nebeskou bránu, která je znamením přechodu do božské sféry. Kristus je dveřmi, jimiž vcházíme nejen sami k sobě, ale jimiž také vstupujeme do Božího domu, k Bohu samému.

Ve středověku byl na románských kostelních portálech Kristus představován jako vládce, v jehož rukou leží rozhodnutí o tom, kdo je určen pro nebe a kdo pro peklo. Skrze něho tedy vcházíme do svatého prostoru kostela. To on je vlastním přístupem k životu. Kdo jde skrze Ježíše-dveře, vstupuje do okruhu božského života a již teď je v nebi.

V knize Zjevení svatého Jana je obraz dveří doplněn symbolem klíče: „*Toto prohlašuje ten Svatý a Pravý, který má klíč Davidův; když on otvírá, nikdo nezavře, a když on zavírá, nikdo neotevře*“ (Zj 3,7). Klíč nám otvírá přístup k tajemství. Vlastnit klíč znamená často v mýtech a pohádkách být zasvěcen do tajemství, mít umožněn přístup k tajemství. Ježíš je klíčem zasvěcujícím nás do Božího tajemství. Otvírá nám bránu, abychom mohli vstoupit do Božího okruhu a být u Boha doma. Zároveň nám tento klíč otvírá přístup k nám samým, k tajemství naší cesty k lidství.

Občas se mi podaří vytušit něco ze skutečnosti obrazných slov o dveřích a klíči. V setkání s Ježíšem se mi něco vyjasní. Najednou se otevřou dveře a já vstoupím do oblasti reality, do okruhu pravdy, do Božího prostoru, v němž teprve přicházím bez překážek sám k sobě. *Které dveře v nás zůstávají zavřeny? Kterými procházíme k životu? Našli jsme už klíč k vlastní osobnosti? Které klíčové události nám pomohly něco pochopit? Dokážeme si vzpomínout na některé důležité dveře, které se nám otevřely a my jsme jimi prošli – k lidem nebo novým možnostem? Sledujme Ježíše, jeho jednání, slova a životní cestu. Stane se Pán našimi dveřmi a klíčem zpřístupňujícím tajemství života – našeho a Božího?*

Anselm Grün – 50× Ježíš

Další texty v týdnu

Po: Řím 8,31b-39; Mt 10,17-22 Čt: Sk 13,13-25; Jan 13,16-20

Út: Sk 11,19-26; Jan 10,22-30 Pá: Sk 13,26-33; Jan 14,1-6

St: Sk 12,24-13,5a; Jan 12,44-50 So: Sk 13,44-52; Jan 14,7-14

Prameny, odkazy

Francis J. Moloney – Evangelium podle Jana – Sacra pagina;
Felix Porsch – Evangelium sv. Jana – Malý stuttgartský komentář;
Petr Karas – Boží slovo na každý den; Misál na každý den liturgického roku;
Angelo Scarano – www.pastorace.cz

biblický program brněnské diecéze 2010 - 2013

www.vezmiacti.cz

4. neděle velikonoční – cyklus A

15. května 2011

¹Ježíš řekl: „Amen, amen, pravím vám: Kdo nevchází do ovčince dveřmi, ale vniká tam jinudy, to je zloděj a lupič. ²Kdo však vchází dveřmi, je pastýř ovcí. ³Vrátný mu otevře a ovce slyší jeho hlas. Volá své ovce jménem a vyvádí je. ⁴Když všechny své ovce vyvede, jde před nimi a ovce ho následují, protože znají jeho hlas. ⁵Za cizím však nikdy nepůjdou, ale utečou od něho, protože hlas cizích neznají.“ ⁶Ježíš jim pověděl toto podobenství, ale oni nepochopili, co jim tím chce říci. ⁷Ježíš proto řekl znovu: „Amen, amen, pravím vám: Já jsem dveře k ovcím. ⁸Všichni, kdo přišli přede mnou, jsou zloději a lupiči, ale ovce je neposlechly. ⁹Já jsem dveře. Kdo vejde skrze mne, bude zachráněn; bude moci vcházet i vycházet a najde pastvu. ¹⁰Zloděj přichází, jen aby kradl, zabíjel a působil zkázu. Já jsem přišel, aby měly život a měly ho v hojnosti.“
Jan 10,1-10

Úvod k meditaci

Co nás snad nejvíce bolí, je lhostejnost, cynismus a pohrdání. Ježíš se ale představuje v obraze dobrého pastýře, který nás zná, zajímá se o nás, přeje nám, podobně jako se pastýři starají o své ovce. Říká to velmi jasně: *Já jsem přišel, aby měly život a měly ho v hojnosti*. Chce, abychom měli plný podíl života jednou v nebi, ale také abychom žili naplno už zde na zemi.

Kterí zloději v mém životě kradou, zabíjejí a působí zkázu?

Ježíš – dveře k ovcím – pastýř – mi říká: *Já jsem přišel, abyste měli život a měli ho v hojnosti*. Co to znamená konkrétně pro mne?

Výklad biblického textu

Kontext: Většina odborníků v oblasti bibliistiky se shoduje, že pasáž 10,1-18 (o dobrém pastýři) neobsahuje žádné přímé citace ze Starého zákona. Přesto je zde nezanedbatelná biblická tradice, která představuje nevěrné vůdce Izraele jako špatné pastýře, kteří vydávají své stádo vlkům (Jer 23,1-8; Ez 34 a další). Na druhé straně je ve Starém zákoně Bůh nejednou zobrazován jako pastýř Božího lidu (Jer 31,10; 13,17; Iz 40,11; Ez 34,11-16). V době zániku královské moci mluví proroci o davidovské postavě, která se stane pastýřem lidu (Mich 5,3; Jer 3,15; Zach 13,7-9). Objevuje se postava *jednoho pastýře*, který povede *jedno stádo*.

Týden
s Božím
slovem

1. čtení:
Sk 2,14a.36-41

2. čtení:
1Petr 2,20b-25

Evangelium:
Jan 10,1-10

Srovnání:

Žl 95,7

Iz 43,1

Mich 2,13

Jan 10,27

Jan 12,16

Jer 23,1-2

Ez 34,2-3

Jan 14,6

Jan 1,4

Jan 3,15.36

Jan 5,40

Jan 6,40

Jan 10,28

Jan 11,25

Jan 17,2

Jan 20,3

¹**Kdo nevchází do ovčince dveřmi, ale vniká tam jinudy, to je zloděj a lupič:** Ježíš podle kontextu stále hovoří k farizeům (srov. 9,39–41) a užívá pro ně významného biblického obrazu. V souvislosti s předchozí kapitolou, kde jednali farizeové pohrdlivě a přezíravě k slepému člověku, vyprávěč ztotožňuje právě je se zloději a lupiči, kterým na ovcích ve skutečnosti nezáleží. Někteří biblisté hovoří, že Ježíš pravděpodobně mluví i obecněji a ve zlodějích a lupičích okolo ovčince můžeme vidět *nepravé vykupitele*, ty, kteří si nepřiměřeným způsobem přisvojují podíl na Boží autoritě.

²**Kdo však vchází dveřmi, je pastýř ovčí:** Pastýř nemá postranní úmysly, vchází dveřmi, protože vchází mezi ovce jako do vlastního prostředí. Pastýř nechce ovce přepadnout, zaskočit, a děsit je. Uvědomíme-li si toto, leckdy se může uzdravit naše představa o Božím jednání s námi.

³**Vrátný mu otevře a ovce slyší jeho hlas:** Není asi nutné ve vrátném zde vidět nějakou alegorii, tato postava spíše zapadá do pastýřského vyprávění, které je zde rozhodující. Celá scéna s pastýřem, vrátným a dveřmi navozuje pocit klidu a bezpečí.

Volá své ovce jménem a vyvádí je: Izaiáš popisuje Boží jednání podobně: *Nyní toto praví Hospodin, tvůj stvořitel, Jákože, tvůrce tvůj, Izraeli: „Neboj se, já jsem tě vykoupil, povolal jsem tě svým jménem, jsi můj“* (Iz 43,1). Podle tehdejšího zvyku pastýři dávali jednotlivým ovčím určité jméno. Každá ovce je tedy svolána zcela individuálně. Ovce následují jen tento hlas, který znají. Evidentně se zde mluví o těch, kteří uvěřili v Krista (uzdravený slepec je prototypem těchto věřících).

⁷**Ježíš proto řekl znovu: „Amen, amen, pravím vám: Já jsem dveře k ovčím“:** Na Blízkém Východě se traduje představa, kdy pastýř jakoby tvoří dveře do ohrady. Lehne nebo postaví se do vchodu ovčince a je tak pastýřem i dveřmi. Ježíš naznačuje, že jen on je prostředníkem toho, co lidé potřebují k životu. Jedině on je dárcem života, tedy skrze něj je možné vstoupit do prostředí, kde se člověk cítí doma. Vyjadřuje to i známý Žalm 23, který začíná: *Hospodin je můj pastýř, nebudu mít nedostatek.*

⁹**Já jsem dveře. Kdo vejde skrze mne, bude zachráněn; bude moci vcházet i vycházet a najde pastvu:** O několik kapitol později Ježíš říká něco, co prohlubuje smysl tohoto verše: *Já jsem ta cesta, pravda i život. Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne* (Jan 14,6). Právě ze čtrnácté kapitoly budeme číst za týden – při 5. neděli velikonoční.

K tématu

Dnes církev slaví neděli *dobrého pastýře* a modlí se za nová kněžská a řeholní povolání. Slyšeli jsme známou perikopu z evangelia svatého Jana, která je zřejmě sbírkou různých Ježíšových výroků na *pastýřské* téma. Jádrem tohoto textu je jeden z těchto sedmi Ježíšových výroků, začínajících *Já jsem*, sedmi stručných metafor, jimiž Janovo evangelium představuje smysl Ježíšova poslání. Zde to je věta: *Já jsem dobrý pastýř.*

Tato metafora – a mnohé z té řeči o pastýřích – je asi vzdálená naší zkušenosti; většina z nás, na rozdíl od světa, v němž vznikla Bible, patrně ovce nepásala. Obraz dobrého pastýře v nás tedy evokuje možná spíše výtvarné představy. Ježíš jako dobrý pastýř, to je jedno z nejstarších zobrazení Krista v římských katakombách; někdy se první křesťanské generace nerozpakovaly jen drobně domalovat či přemalovat tam již existující zobrazení

antických bohů v pastýřském šatě; antika se pochopitelně pastýři jen hemžila. Nejspíš si však vybavíme ty sladké kýčové obrázky, od devatenáctého století až po zbožné mazaly naší doby; nad mnoha manželskými loži visel a leckde dosud visí Pán Ježíš s pastýřským kloboučkem na hlavě a s kučeravou ovečkou kolem ramen, zarámován idyllickou krajinkou se zapadajícím sluncem.

Co nás však v úvahách o dobrém pastýři může rušit ještě trochu víc, je představa stáda ovčí, jehož bychom měli být součástí. Málokdo z nás chce být nějaký *stádní tvor*, a pokud bychom už museli být označeni nějakým zvířecím symbolem, tak je už celkem málo zvířat, které bychom si vybrali ještě méně rádi než ovce.

Opravdu nevím, jak ovce přišly ke své špatné pověsti, co se jejich inteligence týče, ani jak se to s celkovou inteligencí ovčí ve skutečnosti má. V jedné věci však jsou ovce skutečně bystré a pozorné: *Slyší a rozeznávají hlas svého pastýře.* V Izraeli nám to názorně ukázali: V noci tam spolu nocují stáda různých majitelů, a ráno přicházejí pastýři a volají je.

Vlastnost, o níž Ježíš především opírá svůj přírůbek, je obětavost. Dobrý pastýř na rozdíl od nezodpovědného nájemce jednak zná své ovce, jednak je ochoten je bránit i za cenu života, protože za ně cítí odpovědnost a záleží mu na nich, má je rád. Autor Janova evangelia tedy předkládá obraz pastýře především proto, aby zas z trochu jiného úhlu ukázal motivy, které Ježíše – dobrého pastýře – vedou na kříž, k přinesení oběti vlastního života.

Tomáš Halík – Oslovit Zachea

Ježíš – dveře

V mnoha pohádkách hrají dveře důležitou roli. Na zámku se občas objeví dveře, které musí zůstat uzamčeny. Zámecký pán – např. Modrovous – dá princezně klíče od všech dveří a zakáže jí odemknout jen ty jediné. Jenže právě zákaz vyvolává zvědavost. Proto je dívka odemkne a za nimi s hrůzou spatří mnoho zabíjených mladých žen. Ezechiel mluví o uzamčené chrámové bráně, kterou nesmí projít nikdo z lidí, protože jí prošel sám Bůh (srov. Ez 44,1–3).

V našich snech se dveře objevují velice často: někdy nedokážeme nalézt dveře svého domova nebo jsou dveře zamčeny a my jsme si zapomněli klíče. Tyto sny signalizují, že jsme ztratili přístup k vlastnímu nitru. Nejsme v kontaktu sami se sebou a nedokážeme vstoupit do domu svého života. Jsme vypořezáni ze svého nitra.

Ve svém podobenství o dobrém pastýři, který na rozdíl od zloděje a lupičů vchází dveřmi, Ježíš sám sebe za dveře označuje: *„Já jsem dveře: „Kdo vejde skrze mne, bude zachráněn, bude vcházet i vycházet a nalezne pastvu“* (J 10,9). Nárokují si tak být pro nás přístupem k životu. Slovo o dveřích pronáší do situace lidské bída. Poznává totiž, že nemáme kontakt sami se sebou, že jsme ztratili cestu ke své pravé podstatě, a touží nám svým slovem znovu otevřít bránu k sobě samým i k Bohu.

Kristus nám zaslubuje: *Kdo vejde dveřmi, bude zachráněn. Bude uzdraven a sjednocen – nalezne sám sebe a dokáže se dotknout vlastního já. Bude vcházet a vycházet, protože dveře se otvírají a zavírají. Otvírají mi přístup dovnitř a dovolují mi vyjít ven. Poukazují na spojitost mezi vnějškem a vnitřkem. Kdo dokáže žít uvnitř i vně, žije zdravě. Kdo setrvává*